

Reflexions d'ECAS amb motiu del debat parlamentari sobre la ILP per una Renda Garantida de Ciutadania | Juliol 2015

entitats
catalanes
d'acció
social

Índex

- A. Reflexions com a preàmbul
- B. Fruit d'aquestes reflexions, PROPOSEM
- C. Valoració sobre la ILP per una Renda Garantida de Ciutadania

Des de la federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS) sempre hem intentat fer arribar les nostres valoracions i propostes a les forces parlamentàries com una aportació per al bon govern de les polítiques públiques, i en especial les socials. En aquesta ocasió, manifestem la nostra posició amb motiu del debat parlamentari sobre la ILP per una Renda Garantida de Ciutadania, a la qual ens hem adherit i donem suport.

A. Reflexions com a preàmbul

1. Un país renovat. Des d'ECAS defensem, per sobre de tota opció política, la construcció d'un país diferent on regnin l'equitat i la justícia social. Aquesta és una tasca de tots i totes, i ens sentim corresponsables en la lluita contra la pobresa i les desigualtats. Fem una crida als partits i a la ciutadania per treballar plegats per una societat amb més benestar per a totes les persones i on la igualtat d'oportunitats per a tothom sigui una realitat. Aquest hauria de ser l'objectiu prioritari del debat parlamentari al voltant de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC).

2. La prioritat de l'Estat de Benestar. Ens preocupen algunes veus i certs discursos que darrerament argumenten la insostenibilitat de l'**Estat de Benestar**, tot afirmant que avui ja no és possible el seu manteniment. Sostenen que l'increment de la despesa social ha crescut en excés i que els poders polítics, víctimes de l'economia financera dominant, han de claudicar de la responsabilitat de ser garants dels drets de les persones i de la funció redistributiva que motivà el seu naixement. De fet, Catalunya és de les regions de la Unió Europea amb menys treballadors als serveis socials: tan sols un 8%, davant el 15% de mitjana a la UE-15.

Avui es parla de la societat del benestar, de la col·laboració públic-privada, de la privatització i de nous models de finançament amb aportacions econòmiques, copagaments o assegurances privades que posen en perill el contracte social que fins avui hem tingut. La col·laboració de l'Administració pública amb el sector d'iniciativa social entenem que s'ha de veure sempre com a complementària, mai substitutòria de la responsabilitat de complir els drets de ciutadania que emanen del contracte social: sanitat, educació, serveis socials...

Des d'ECAS defensem un Estat de Benestar en què els poders públics juguin el seu paper protector i garanteixin els mínims vitals a què la ciutadania té dret, tal com recullen les nostres lleis. **És obligat prioritzar**

aquelles polítiques socials que permetin assegurar la cobertura de les necessitats socials bàsiques.

3. Visió de la pobresa global. Vivim una creixent compartimentació de la pobresa que sembla donar a entendre que existeixen diferents tipologies de pobresa desvinculades de la vivència individual de cada persona. Es parla de pobresa infantil, energètica, habitacional, alimentària, de treballadors pobres... I amb molta freqüència ens trobem amb mesures pal·liatives per fer front a aquesta diversitat de pobreses.

La nostra experiència quotidiana, però, ens mostra una visió més global de la pobresa que no és una realitat formada per parts separades i inconnexes, sinó que afecta la persona de manera integral, incloent el seu entorn i les seves relacions, i en què els diferents elements s'interrelacionen i es condicionen mútuament. Les polítiques socials que avui es duen a terme estan orientades a pal·liar cadascuna de les pobreses identificades de manera reactiva i parcial, obviant que les diverses manifestacions són senyals d'una problemàtica més profunda. No es dona, per tant, una resposta integral que se centri en l'acció preventiva i globalitzada en relació a cada persona en situació de pobresa.

Des d'ECAS volem un canvi en les polítiques socials perquè focalitzin la seva acció en resoldre la situació global de la persona i, alhora, busquin respostes que ataquin les causes de les desigualtats. Demanem que se superin les accions assistencials i parcials, que no ofereixen una atenció integral a la persona i només són pedaçs sense el caràcter transformador necessari per combatre el fenomen de fons.

B. Fruit d'aquestes reflexions, PROPOSEM:

1. La garantia d'uns ingressos mínims per a una vida digna de tota la ciutadania (en compliment de l'Estatut de Catalunya, art. 24.3). Aquest és l'element fonamental per lluitar contra la pobresa i combatre les desigualtats, cada dia més accentuades. Entenem que assegurar una renda mínima de subsistència per fer front a les despeses de la vida quotidiana és un instrument educatiu i d'apoderament individual que permet l'autonomia econòmica i personal de cada individu, i que li atorga la capacitat de gestionar-se i assumir les pròpies responsabilitats alhora que li proporciona les condicions mínimes per exigir els seus drets i participar en la governança de la societat.

2. Unificar els ajuts en una única prestació i introduir una major racionalització en la gestió del sistema de prestacions socials. Avui patim duplicitats, manca de coherència en les condicions i normatives existents, complexitat en l'accés a les ajudes, discrecionalitat en l'atorgament, feble caràcter supletori entre els diferents ingressos de la persona, dificultat en

els circuits d'entrada i sortida als programes d'ajuda... **Aquesta realitat ens obliga a demanar amb caràcter d'urgència una transformació de les ajudes avui existents i de la seva gestió.**

La seva simplificació ha de passar per eliminar la multiplicitat d'ajudes, que han de convergir en una única ajuda. La proposta de la **ILP per una Renda Garantida de Ciutadania** pot ser l'alternativa que permeti aquest canvi radical en les polítiques socials. Cada ciutadà hauria de disposar d'un únic expedient i un únic referent en l'administració per a la gestió de la cobertura de les seves necessitats.

Creiem en un **sistema de protecció social integrat**, amb una millor articulació del conjunt de les polítiques de benestar que asseguri a la ciutadania el compliment de tots els serveis públics que el defineixen: educació, salut, habitatge i ocupació.

En conclusió, defensem una societat on les grans desigualtats que avui patim desapareguin i l'aplicació d'una renda d'ingressos mínims és l'instrument decisiu per aconseguir-la. Només amb la responsabilitat de tots els partits polítics parlamentaris podrem assolir aquesta realitat. No deixem passar l'oportunitat d'aquest debat parlamentari per apropar-nos a aquesta nova societat més equitativa que tots i totes desitgem. Demanem que partits i impulsors de la ILP arribin al **consens mínim per iniciar un procés vers la implantació de la Renda Garantida de Ciutadania**, que encara que no s'assoleixi plenament pugui representar un **primer pas per a un nou sistema de protecció social**.

C. Valoració sobre la ILP per una Renda Garantida de Ciutadania

1. Considerem que **tot ciutadà té dret a accedir a una renda mínima per a una vida digna** segons les condicions que legalment s'estableixin. Aquest reconeixement comporta que tots aquells ciutadans que no disposen dels ingressos mínims per garantir la cobertura de les seves necessitats vitals tenen dret a aquesta prestació.
2. Els objectius d'aquesta proposició de llei se centren en cobrir les necessitats bàsiques de la ciutadania i dignificar la persona. S'hauria d'incorporar un altre objectiu: **proporcionar els instruments necessaris per aconseguir la capacitat, l'apoderament i l'autonomia de les persones beneficiàries**. Si obviem aquest darrer aspecte, la seva implantació haurà perdut la gran ocasió per a **millorar la cohesió social de la nostra comunitat**.
3. L'aplicació d'aquesta llei implica **la necessitat d'un canvi en el sistema de protecció social, en els instruments de gestió i en les prestacions existents**, per tal de racionalitzar-les i reduir-les –a ser possible– a **una**

única ajuda. La persona hauria de tenir una història social única que evitès els processos complexos, llargs i dificultosos. Difícilment es podrà fer una bona aplicació si no es replantegen aquests altres aspectes de les prestacions actuals.

4. El model d'aplicació de la llei obliga a un **treball interdepartamental** que permeti la transversalitat en la gestió dels ajuts i les mesures de suport. D'igual manera, el **caràcter suplementari** respecte d'altres prestacions no contributives, subsidi d'atur o assistencials, hauria de prioritzar els ingressos provinents de l'Estat i, en última instància, **la RGC hauria de complementar** la quantia de la prestació fins arribar als 664 euros que marca la llei.

5. Les **males praxis en el mercat laboral**, amb la presència de l'economia submergida, han generat un **empitjorament en la qualitat de la contractació, cada vegada més precària**. Una d'elles és la contractació a mitja jornada de treballadors que realitzen l'altra meitat de la jornada en negre. Aquest fet no pot dificultar el **caràcter suplementari de la RGC**. Al contrari: cal impulsar una acció clara contra els beneficis de les empreses gràcies a aquestes praxis fraudulentas, demanar més inspectors laborals i articular nous mecanismes que dificultin que aquell que cobra en negre pugui beneficiar-se d'aquesta renda per una informació falsa de necessitat, deguda a uns ingressos no declarats. Tampoc es pot permetre que l'empresa sigui la primera beneficiària d'aquesta iniciativa i l'aprofiti per reduir encara més els salaris, gràcies a que la RGC ja assegura els mínims vitals necessaris als seus treballadors. Cal dir **PROU a les accions fraudulentas i d'explotació de les persones**.

6. Defensem el dret a la renda garantida, però no estem d'acord que aquesta comporti oblidar un altre dret social com és el **dret al treball**. Creiem que **els poders polítics també tenen la responsabilitat de promoure l'ocupació i la ciutadania activa**. Són dos drets que s'interrelacionen perquè si la persona no té els mínims vitals coberts difícilment podrà pensar en altres aspectes de la seva vida, mentre que si gaudeix d'aquesta cobertura essencial pot focalitzar la seva activitat en millorar les seves competències i trobar una ocupació. No podem oblidar que el grau de participació de cada persona al mercat laboral condiona la seva capacitat per a sortir de la pobresa i no dependre d'una prestació pública. És, per tant, obligat **abordar conjuntament la garantia d'aquests dos aspectes**.

Si acceptem que un dels objectius de la RGC és l'apoderament de la persona, cal crear els recursos necessaris per fer un seguiment i donar un suport tècnic i educatiu que permeti a tot ciutadà beneficiari dur a terme un procés de desenvolupament personal, capacitació i enriquiment de les seves competències per tal que pugui participar plenament a la societat. Se'ns planteja la necessitat d'assolir la **coresponsabilitat de l'Administració, les persones beneficiàries i el conjunt de la societat** per tal d'aconseguir aquest objectiu, que només és factible si juntament amb la prestació econòmica es contempen els **aspectes educatius i de suport individualitzat**.

Creiem que amb la manca d'ocupació actual cal impulsar noves alternatives que puguin generar condicions que ajudin a l'apoderament individual. Estem parlant de **crear activitat**. És a dir, que no hagi cap ciutadà passiu ni dependent. La participació comunitària, la creativitat i la innovació han de proporcionar les eines per a l'activació de les capacitats de la ciutadania. **És urgent focalitzar els esforços a identificar noves maneres de construir una ciutadania activa i autònoma.**

7. Aquestes reflexions ens porten a demanar que el sistema de protecció garanteixi als receptors de la RGC, entès com a grup vulnerable, aquells recursos educatius i de capacitat que els permetin desenvolupar un **doblet procés individual: disposar dels mínims per viure i realitzar una transformació personal que els faci plenament autònoms**. Entre els col·lectius amb major risc d'exclusió destaquem els joves –amb un alt percentatge d'atur i un nombre important sense cap experiència laboral– i els majors de 45 anys que porten més de dos anys sense feina. Per evitar la seva cronicitat en la RGC són urgents les mesures generadores d'ocupació per a aquests col·lectius. No compartim el corrent d'opinió que accepta l'existència de ciutadans inactius i dependents per al manteniment de l'actual model socioeconòmic. Al contrari: **proposem la creació de nous instruments per incrementar l'ocupació i l'activitat de tota la població**. Tothom té alguna cosa a aportar a la comunitat.

8. La RGC ha de garantir els aspectes relacionats amb la **gestió de la prestació**. Ha de ser flexible en les condicions que es demanen, poder-se adaptar a la realitat de les persones, ser àgil en la resolució de les demandes i establir un sistema automàtic d'entrada i sortida en funció de les circumstàncies personals. Ens referim especialment a la conveniència de **fer compatible la RGC amb els contractes laborals**, encara que siguin esporàdics o de curta durada. Poden representar una primera experiència laboral i, per tant, una possible avantsala a la inserció en el mercat laboral. No pot ser que la contractació laboral esporàdica pugui ser rebutjada per persones beneficiàries de la RGC pel fet que representi el perill de no tornar a rebre la prestació en perdre la feina.

9. Considerem recomanable la **temporalitat il·limitada** d'aquesta renda, amb un control periòdic de tots els casos a través d'una **avaluació cada dos anys** amb la finalitat de comprovar que les condicions que donen dret a la prestació es mantenen. Per a aquelles persones que difícilment trobaran un lloc de treball caldria, en el marc dels objectius citats, proporcionar els instruments necessaris per aconseguir la capacitat, l'apoderament i l'autonomia de la persona. En aquesta línia s'haurien de potenciar les **clàusules socials** i altres recursos que facilitin la consecució dels esmentats objectius (empreses d'inserció, tallers ocupacionals, etc.).

10. **Valorem positivament que la Renda Mínima d'Inserció s'integri a la RGC** com una mesura per **unificar les prestacions**, sempre i quan es potenciïn els aspectes plantejats. Entre ells, el suport individual per a la transformació i activació de totes les persones beneficiàries. Creiem que cal, en tot cas, una **ajuda unificada per a tota la població que no té uns mínims ingressos**.

11. La prestació que la RGC fixa de 664€/mes, prenent com a referència la renda de suficiència (7.967,63€/any/persona) és **una suma que millora les actuals prestacions econòmiques** (PIRMI, PNC), però que representa el **perill d'incentivar una ciutadania passiva i dependent** perquè la quantia supera el salari mínim interprofessional, situat en 648,60€/mes.

Si analitzem la proposta dels ingressos de la unitat familiar, considerem que **és excessiu l'increment que preveu per a cadascun dels seus membres** (1.129€ per a dues persones, 1.594€ per a tres, 2.058€ per a quatre...), i creiem que cal **fixar un topall en aquests ingressos familiars**. Una opció és aplicar un increment percentual que decreixi a partir del tercer fill fins arribar a aquest topall determinat, que no es podrà superar encara que augmenti el nombre de fills.

12. Ens preocupa que la població immigrada sense residència legalitzada pateixi una nova exclusió amb l'aplicació d'aquesta llei, que no reconeix el seu dret a percebre aquesta renda. Creiem que **la residència enregistrada al padró municipal durant un any ha donar el dret a ser beneficiari de la RGC**, que hauria de concedir-se se sense dificultats afegides.

13. Quant a les veus que afirmen que l'aplicació de la RGC no és viable econòmicament en un moment de crisi i manca de recursos públics, creiem que es poden trobar vies alternatives que permetin iniciar la seva implantació sense més retards i **proposen una aplicació progressiva**. Si bé ens havíem pronunciat a favor de prioritzar els col·lectius més vulnerables, avui creiem que aquesta mesura pot arribar a ser discriminatòria i, en conseqüència, proposem que la progressivitat s'apliqui partint del principi del dret reconegut. En base a aquest principi, s'hauria d'assegurar una quantitat petita (possiblement els 420€ de la RMI) a tota la població que no arribi als ingressos mínims fixats, i anar incrementant la quantitat anualment fins arribar a l'establerta per la RGC (664€).

14. Som conscients que la definició de la RGC ha provocat interpretacions errònies de les seves característiques i, amb voluntat de confondre, se l'ha volgut definir com una renda bàsica, cosa que mai ha estat present al text de la llei. Malgrat tot, les veus contràries a la proposta han fet uns càlculs científicament poc fiables que volen demostrar la seva inviabilitat. Creiem que és urgent, per evitar més equívocs i falsos arguments, **realitzar un càlcul rigorós i imparcial** que, a partir de la previsió del nombre de beneficiaris i de la complementarietat amb altres prestacions, permeti fer una **previsió del cost de la RGC**. (Aquest càlcul hauria d'incloure el cost de la prestació econòmica i el dels programes de suport i acompanyament personal.)

Per acabar, volem recordar que **la inversió social té una gran capacitat de generar un impacte transformador en la societat** i que, malgrat la necessitat d'assegurar la seva sostenibilitat econòmica, estem convençuts que **és possible tirar endavant aquesta iniciativa sempre i quan es canviïn les prioritats de govern i es faci una reestructuració de les prestacions actuals**.